

УДК: 376.1-056.3:32:331.108

І.М. Вишнева
goraved@mail.ru

ОРГАНІЗАЦІЯ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ОБЛАСНОЇ ПСИХОЛОГО-МЕДИКО- ПЕДАГОГІЧНОЇ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Vyshneva I. M. Correctional and development organization working with children with mental retardation in a regional psychology-medico-pedagogical consultation / I.M. Vyshneva// Actual problems of the correctional education : Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Edition VI. Issue 1. - Kamyanets-Podilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 28–37

І.М. Вишнева Організація корекційно-розвиткової роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку в умовах обласної психолого-медико-педагогічної консультації. У статті проаналізовано сучасний стан проблеми організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку (далі – ЗПР). Зазначено, що одним із напрямів діяльності обласних психолого-медико-педагогічних консультацій є сприяння впровадженню інклюзивного навчання, надання корекційної допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку, у тому числі дітям із ЗПР. Визначено, що порушення дітей із ЗПР проявляється в органічному недорозвиненні усіх нервово-психічних функцій, починаючи з простіших (моторики, елементарних емоцій), і закінчуючи вищими, що забезпечують пізнавальні процеси. Підкреслено, що для дітей із ЗПР характерні незрілість емоційно-вольової сфери, недостатній рівень знань і бідність уявлень про оточуючий світ, порушення рухових здібностей, пов'язаних з координацією рухів.

Розглянуто принципи побудови корекційних програм. Висунуто припущення, що застосування корекційно-розвиткової програми, складеної на теоретичних та практичних засадах корекційної педагогіки з використанням елементів танцювально-ігрового тренінгу, вплине на розвиток емоційно-вольової сфери дітей із затримкою психічного розвитку.

Автором статті зазначено, що під час розробки авторської програми, висувалося припущення, що для організації ефективної корекційної роботи з дітьми, які мають затримку психічного розвитку, важливим аспектом є включення корекційних завдань, що передбачають

розвиток дитини одночасно на трьох рівнях: на рівні тіла, свідомості, емоцій. Тому, працюючи над складанням корекційно-розвивальної програми для дітей із ЗПР в умовах обласної психолого-медико-педагогічної консультації, автором було використано елементи, підходи, методи танцювально-рухової терапії для розвитку емоційно-вольової сфери, довільної саморегуляції дітей із затримкою психічного розвитку засобами танцювально-ігрового тренінгу.

У процесі практичної апробації розробленої програми доведено, що тіло і психіка є рівноцінними силами в інтегрованому функціонуванні людини, які між собою взаємопов'язані: зміни у емоційній, розумовій або поведінковій сферах, викликають зміни в усіх областях.

Ключові слова: діти із затримкою психічного розвитку, корекційно-педагогічна робота, інклюзивне навчання, психолого-медико-педагогічна консультація.

И.Н. Вишневая. Организация коррекционно-развивающей работы с детьми с задержкой психического развития в условиях областной психолого-медико-педагогической консультации. В статье рассматривается проблема организации коррекционно-развивающей работы с детьми с задержкой психического развития в условиях областных психолого-медико-педагогических консультаций.

Одним из направлений деятельности областных психолого-медико-педагогических консультаций является сопровождение инклюзивного обучения, предоставление коррекционной помощи детям с нарушениями психофизического развития, в том числе, детям с задержкой психического развития, которые обучаются в общеобразовательных школах. Для детей с задержкой психического развития характерны незрелость эмоционально-волевой сферы, недостаточный уровень знаний и представлений об окружающем мире, нарушения двигательных способностей, связанных с координацией движений.

Анализ работ специалистов в области коррекционной педагогики, танцевально-двигательной терапии повлиял на выбор методов, подходов при создании коррекционно-развивающей программы для детей с задержкой психического развития.

Автором статьи выдвинута гипотеза, что для организации эффективной коррекционной работы с детьми с задержкой психического развития, важным аспектом является включение коррекционных задач, предусматривающих развитие ребенка одновременно на трех уровнях: на уровне тела, сознания, эмоций.

В статье описываются теоретические и практические принципы коррекционной педагогики, которые в сочетании с элементами

танцевально-игрового тренінга можуть ефективно повлиять на розвиток емоційно-волевої сфери дітей з затримкою психічного розвитку.

В ході практичної апробації розробленої корекційно-розвиваючої програми, було підтверджено, що тіло і психіка являються рівноцінними взаємозв'язаними між собою силами. Змінення в емоційній, умственої або поведінчеської сфері, викликають змінення в телесних оощуєніях, дивіженіях, і наоборот.

Ключевые слова: діти з затримкою психічного розвитку, корекційно-педагогічеська робота, інклюзивне оученіе, психолого-медико-педагогічеська консультація.

Постановка проблеми. Актуальними завданнями корекційної педагогіки на сьогодні є створення спеціальних умов для навчання та виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку, розкриття їх особистісного потенціалу, інтеграції дітей у суспільство. Важливу роль у виконанні цих завдань відіграють корекційні педагоги, практичні психологи, соціальні педагоги, консультанти психолого-медико-педагогічних консультацій (далі – ПМПК), які використовують різні технології для психолого-педагогічної корекції особливостей дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Аналіз актуальних досліджень. В умовах корекційно-розвиткового напрямку діяльності обласні психолого-медико-педагогічні консультації здійснюють супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку з метою реалізації їх права на отримання рівного доступу до якісної освіти. Особлива увага консультантами ПМПК приділяється дітям з порушеннями розвитку, які навчаються у загальноосвітніх навчальних закладах в умовах інклюзії й не отримують професійної корекційної допомоги.

Значну частину серед цих дітей займають діти із затримкою психічного розвитку (ЗПР), яких на фоні загального погіршення дитячого здоров'я стає дедалі більше. Діти із затримкою психічного розвитку становлять найчисленнішу групу серед учнів, особливо початкової школи, які стійко не встигають і потребують спеціальної допомоги та соціально-трудової адаптації у процесі навчання.

Відомо, що дитина, яка не знаходить свого місця в школі через труднощі в навчанні, найчастіше шукає самоствердження в асоціалній поведінці. Тому своєчасна корекція розвитку дітей є водночас розв'язанням проблеми шкільного невстигання та профілактики правопорушень учнів. Отже, налагодження системи корекційної допомоги дітям із затримкою психічного розвитку набуває важливого суспільного значення.

Дослідження науковців М. С. Певзнер, Т. А. Власової, К.С.Лебединської, Т.М. Павлій, І.Г. Єременко, В.О. Лапшина, Б.П. Пузанова, Л.Н. Блинової, Т.В. Сак, які займалися проблемою

навчання та виховання дітей із затримкою психічного розвитку, дають змогу розглядати ЗПР як граничний стан психічного розвитку, для якого характерні розлади інтелектуальної та емоційно-вольової сфери.

Сьогодні школа намагається відповідати на потреби всіх учнів, вносячи необхідні зміни до навчальної програми та ресурсів, щоб забезпечити рівність можливостей дітей з порушеннями психофізичного розвитку, у тому числі дітей із ЗПР. Для організації інклюзивного навчання, що передбачає навчання в умовах загальноосвітнього закладу загального призначення і представляє собою систему освітніх послуг, яка базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, існує нагальна потреба у запровадженні системи заходів для поліпшення корекційної допомоги дітям із затримкою психічного розвитку.

Таким чином, актуальною проблемою для сучасного суспільства є створення умов для розкриття потенціалу дітей з особливими освітніми потребами в умовах освітнього процесу, збереження їх психічного здоров'я, попередження дезадаптації. Відсутність своєчасної корекційної допомоги гальмує і ускладнює розвиток дітей із ЗПР, що призводить до низки проблем, пов'язаних з якістю освітнього процесу, з труднощами соціалізації.

Проблема організації корекційної роботи з дітьми із ЗПР, спрямованої на розвиток психічних процесів, словесно-логічних операцій, формування довільної психічної активності, попередження емоційної нестійкості і порушень поведінки розглядалася в працях Е. С. Слепович, А. М. Полякова, С.П. Миронової, М.П. Матвєєвої, Б.К. Тупоногова, Т.В. Сак.

Важливо відзначити, що автори статей та робіт з організації корекційної роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку розкривають тему розробки корекційно-розвиткових програм недостатньо.

Так, в своїх роботах, науковці визначають корекційно-педагогічні задачі, спрямовані на корекцію пізнавальних, психічних процесів засобами дидактичних, навчальних вправ. Використанню методів, вправ, спрямованих на спілкування з тілом людини, формування навичок керування ним; емоційне вивільнення, внаслідок чого відбуваються ефективні зміни у тілі, почуттях особистості, не приділяється достатньої уваги.

Також, недостатньо розкритими залишились питання щодо особливостей організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку в умовах психолого-медико-педагогічних консультацій; ефективності використання елементів танцювально-ігрового тренінгу для розвитку емоційно-вольової сфери дітей із ЗПР.

З урахуванням цього протиріччя була обрана тема статті, метою якої є визначення та теоретичне обґрунтування застосування сучасних

методів організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку в умовах психолого-медико-педагогічної консультації.

Виклад основного матеріалу. Серед завдань, що постають перед обласними психолого-медико-педагогічними консультаціями, методичними установами системи освіти і науки України, є організація корекційно-розвиткового напрямку діяльності, спрямованого на здійснення супроводу дітей з порушеннями психофізичного розвитку, розкриття їх особистісного потенціалу, формування цілісного сприйняття дитиною себе та оточуючого світу, соціалізацію.

Для здійснення системної психолого-педагогічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в умовах інклюзивного (інтегрованого) навчання, за індивідуальною формою в домашніх умовах, консультанти Харківської обласної психолого-медико-педагогічної консультації (ХОПМПК) складають корекційні програми й організовують корекційно-розвиткову роботу з дітьми різних нозологій. Для реалізації корекційно-педагогічної роботи передбачається оптимальний відбір технологій, які сприяють інтелектуально-емоційному розвитку; організації взаємодії педагога і дитини на основі діалогового підходу; активізації інтелектуального, емоційного розвитку; порівняльному аналізу ефективності роботи фахівців освіти.

Перевагами досвіду корекційно-розвиткової роботи консультантів Харківської обласної психолого-медико-педагогічної консультації можна вважати те, що з дитиною водночас паралельно можуть працювати різні фахівці: олігофренопедагоги, практичні психологи, учителі-логопеди, сурдопедагоги, тифлопедагоги.

Труднощі побудови корекційно-педагогічних програм для дітей із затримкою психічного розвитку, обумовлені різноманітним проявом психофізичних порушень, поєднанням незрілості емоційно-вольової сфери та не сформованості пізнавальної діяльності.

Л.С. Виготський зазначав про те, що основним змістом корекційної роботи виступає створення психолого-педагогічних умов для формування вищих форм психічної діяльності з опорою на базові закони онтогенетичного розвитку. Основною формою профілактики виникнення відхилень або недоліків у розвитку на наступних вікових ступенях, він вважав, стратегію реалізації потенційних можливостей дитини на кожній стадії вікового розвитку [13, с.102].

У спеціальній довідковій літературі поняття «корекція» трактується як система спеціальних педагогічних, психологічних заходів, спрямованих на подолання або послаблення недоліків розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку, зорієнтованих на виправлення не тільки окремих порушень, але й на формування особистості всіх категорій дітей з психофізичними вадами [4, с. 229].

Слід зазначити, що психолого-педагогічна корекція дітей з особливостями психофізичного розвитку вважається ефективною при правильно організованому розвиваючому середовищі. В умовах цілеспрямованої корекційної роботи важливе значення для визначення шляхів, методів і конкретного змісту; основою для вибору оптимальної корекційно-розвиваючої програми; комплексного підходу має спостереження за динамікою розвитку дитини із порушеннями психофізичного розвитку.

Динаміка психічного розвитку дитини з порушеннями психофізичного розвитку залежить від розуміння закономірностей психічного розвитку дитини, варіанту дефекту, рівня інтелектуально-емоційного розвитку, особливостей розумової працездатності, своєчасної корекції [13, с.22].

При складанні корекційно-розвиткових програм консультанти Харківської обласної психолого-медико-педагогічної консультації використовували основні теоретичні засади розробки та запровадження корекційних програм.

Так, при формулюванні корекційно-педагогічних цілей було враховано, що цілі:

- формулюються в позитивній, а не в негативній формі;
- повинні бути реалістичними і співвідноситися з тривалістю корекційної роботи;
- мають бути привабливими і оптимістичними, викликати бажання і прагнення у дітей з порушеннями психофізичного розвитку їх досягти;
- враховують індивідуальні та психологічні можливості дитини, співвідносяться з існуючими соціально-педагогічними умовами і мікросоціумом дитини.

Важливим аспектом корекційної роботи є поєднання діагностичного та корекційного напрямів роботи консультантів. Діагностична частина роботи включає медичне, психологічне, педагогічне, логопедичне дослідження дитини з особливими освітніми потребами, що дозволяє прогнозувати її подальший розвиток в умовах адекватної педагогічної корекції, динамічного вивчення, згідно концепції Л.С. Виготського про актуальний і потенційний рівні інтелектуального розвитку дитини.

Таким чином, корекційно-педагогічна робота консультантів Харківської обласної ПМПК з дітьми з порушеннями розвитку спрямована на формування базових складових психічного розвитку й враховує особливості, потреби та потенційні можливості дітей, не охоплених спеціальною допомогою в дошкільних та шкільних навчальних закладах .

Розробляючи програму корекційної роботи з дітьми із ЗПР, були враховані наступні чинники: по-перше, необхідність проведення дослідження інтелектуального, емоційного і особистісного розвитку

дітей; визначення рівня формування базових складових психічного розвитку (сенсомоторного розвитку дітей, розвитку перцептивних та інтелектуальних дій; формування структури розумової, моторної діяльності). По-друге, корекційна робота спрямована на корегування емоційного розвитку: попередження емоційних розладів, формування базової афективної регуляції; розвиток навичок комунікативної діяльності, вміння будувати конструктивні взаємодії в групі.

Враховуючи зазначене вище, нами було складено корекційно-розвиткову програму для дітей молодшого шкільного віку, які мають затримку психічного розвитку, розраховану на 12 годин: 12 занять по 1 годині. Метою програми є розвиток емоційно-вольової сфери, довільної саморегуляції дітей із затримкою психічного розвитку засобами танцювально-ігрового тренінгу.

Сутність корекційної програми з дітьми із ЗПР полягає у корекційній та психологічній роботі одночасно на трьох рівнях: на рівні тіла, свідомості, емоцій.

Розширюючи спектр рухових можливостей тіла в просторі, розвивається моторна частина кори головного мозку. Зміни в моторній корі впливають на розвиток мислення і відчущання. Тому в корекційній програмі, важливе місце, приділяється формуванню тілесно-рухового сприйняття через дотики і рух у просторі, яке допомагає дітям з порушеннями інтелекту орієнтуватися в навколишньому середовищі, розрізняти властивості і якість предметів і дотиків.

Таким чином, відбувається корекція та розвиток вищих психічних функцій, засобами музики і спеціальних рухових та психокорекційних вправ.

Ефективність розробленої методики корекційно-розвиткової роботи з розвитку емоційно-вольової сфери, довільної саморегуляції дітей із затримкою психічного розвитку засобами танцювально-ігрового тренінгу, буде запроваджено та перевірено в умовах ПМПК, результати представлені в дипломній роботі «Особливості організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку в умовах обласної психолого-медико-педагогічної консультації».

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, зазначимо доцільність використання сучасних методів організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку в умовах психолого-медико-педагогічної консультації. Це може здійснюватися шляхом запровадження корекційно-розвиткової програми танцювально-ігрового тренінгу. Опис результатів експериментального дослідження, отриманих нами під час дослідження, буде надана у наступних наших публікаціях. Перспективи подальших розвідок з цього напрямку ми вбачаємо у запровадженні системи корекційно-розвиткових занять з елементами танцювальної терапії в роботу з дітьми інших нозологій.

Список використаних джерел

1. Блинова Л. Н. Диагностика и коррекция в образовании детей с задержкой психического развития : учеб. пособие / Л. Н. Блинова. – М. : Изд-во НЦ ЭНАС, 2001. – 136 с. Грэнлюнд Э. Танцевальная терапия. Теория, методика, практика / Э. Грэнлюнд, Н.Ю. Оганесян. – СПб. : Речь, 2005. – 288 с. 2. Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навч. посібник / Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – 302 с. 3. Дефектологічний словник : навч. посібник/ за ред. В.І. Бондаря, В.М. Синьова. – К. : МП Леся, 2011. – 528 с. 4. Касицына М.А. Коррекционная ритмика : комплекс практ. материалов и технология работы с детьми ст. дошк. возраста с ЗПР / М. А. Касицына, И. Г. Бородина. – М. : Гном и Д, 2007. – 215 с. 5. Колесников Л. Движение, ты прекрасно! / Л. Колесников, Б. Никитюк, Л. Этинген. – М. : Просвещение, 2003. – 146 с. 6. Лебединская К. С. Основные вопросы клиники и систематики задержки психического развития / К. С. Лебединская. – Дефектология, 2006. – № 3– с. 15-27. 7. Мамайчук И. И. Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии / И.И. Мамайчук. – СПб. : Речь, 2006. – 400 с. 8. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія / С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2007. – 304 с. 9. Основы специальной психологии : учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л. В. Кузнецова, Л. И. Переслени, Л. И. Солнцева и др. ; под ред. Л. В. Кузнецовой. – М. : Академия, 2002. – 480 с. 10. Певзнер М.С. Клиническая характеристика детей с задержкой психического развития / М.С. Певзнер. – Дефектология, 1980. – №3. 11. Сак Т. В. Психолого-педагогічні основи управління учбовою діяльністю учнів із затримкою психічного розвитку у школі інтенсивної педагогічної корекції : монографія / Т. В. Сак. – К. : Актуальна освіта, 2005. – 246 с. 12. Слепович Е.С. Работа с детьми с интеллектуальной недостаточностью. Практика специальной психологии / Е. С. Слепович, А.М. Поляков. – СПб. : Речь, 2008. – 247 с. 13. Ходоров Джоан. Танцевальная терапия и глубинная психология: Движущее воображение / Джоан Ходоров ; Пер. с англ. – М., «Когито-Центр», 2009. – 221 с.

References

1. Blinova L. N. Diagnostika i korekcija v obrazovanii detej s zaderzhkoj psihicheskogo razvitija : ucheb. posobie / L. N. Blinova. – M. : Izd-vo NC JeNAS, 2001. – 136 s. 2. Defektologichnij slovník : navch. posibnik/ za red. V.I. Bondarja, V.M. Sin'ova. – K. : MP Lesja, 2011. – 528 s. 3. Dehtjarenko T. M. Korekcijno-reabilitacijna robota v special'nih doshkil'nih zakladah dlja ditej z osoblivimi potrebami : navch. posibnik / T. M. Dehtjarenko, L. S. Vavina. – Sumi : VTD «Universitets'ka kniga», 2008. – 302 s.

4. Grjonljund Je. Tanceval'naja terapija. Teorija, metodika, praktika / Je. Grjonljund, N.Ju. Oganessian. – SPb. : Rech', 2005. – 288 s. 5. Kasicyna M.A. Korrekcionnaja ritmika : kompleks prakt. materialov i tehnologija raboty s det'mi st. doshk. vozrasta s ZPR / M. A. Kasicyna, I. G. Borodina. – M. : Gnom i D, 2007. – 215 s. 6. Khodorov Joan. Dance terapiya and depth psychology: Driving imagination / Trans. from English. – M., "Cogito Center", 2009. – 221 s. 7. Kolesnikov L. Dvizhenie, ty prekrasno! / L. Kolesnikov, B. Nikitjuk, L. Jetingen. – M. : Prosveshhenie, 2003 – 146 s. 8. Lebedinskaya K.S. Key issues clinics and taxonomy of mental retardation / K.S. Lebedinskaya. – Defectology, 2006. – №3 – 15-27 s. 9. Mamajchuk I. I. Psihokorrekcionnye tehnologii dlja detej s problemami v razvitii / I.I. Mamajchuk. – SPb. : Rech', 2006. – 400 s. 9. Mironova S.P. Pidgotovka vchiteliv do korekcionnoï roboti v sistemi osviti ditej z vadami intelektu : monografija / S.P. Mironova. – Kamjanec'-Podil's'kij : Abetka-NOVA, 2007. – 304 s. 10. Osnovy special'noj psihologii : ucheb. posobie dlja stud. sred. ped. ucheb. zavedenij / L. V. Kuznecova, L. I. Peresleni, L. I. Solnceva i dr. ; pod red. L. V. Kuznecovoj. – M. : Akademija, 2002. – 480 s. 11. Pevzner M.S. Clinical characteristics of children with mental retardation / M.S. Pevzner. – Defectology, 1980. – №3. 11. Sak T. V. Psihologo-pedagogichni osnovi upravlinnja uchbovoju dijalnistju uchniv iz zatrimkoju psihichnogo rozvitku u shkoli intensivnoï pedagogichnoï korekciï : monografija / T. V. Sak. – K. : Aktual'na osvita, 2005. – 246 s. 12. Slepovich E.S. Rabota s det'mi s intelektual'noj nedostatochnost'ju. Praktika special'noj psihologii / E. S. Slepovich, A.M. Poljakov. – SPb. : Rech', 2008. – 247 s.

Iryna Vyshneva. Correctional and development organization working with children with mental retardation in a regional psychology-medico- pedagogical consultation. The article analyzes the state of the art on the theme of the organization of effective correctional and development work in a regional psychology-medico- pedagogical consultation with children who have mental retardation. One of the areas of regional psychology-medico-pedagogical consultation is to organize remedial assistance for children with impaired mental and physical development, especially children, who are trained in terms of inclusive education and do not receive assistance from correctional educators.

It is assumed that the correction and developing a program written in the theoretical and practical foundations of correctional pedagogy with elements of dance training game, affect the development of emotional and volitional children with mental retardation.

A violation of children with mental retardation manifests itself in an organic underdevelopment of nervous and mental functions, ranging from simple: motor skills, basic emotions, and ending with the highest providing cognitive processes. For children with mental retardation it is characterized by immature emotional and volitional, lack of knowledge and understanding about the world, violations of motor abilities related to the coordination of movements.

The author of the article suggested that for effective correctional work with children with mental retardation, it is important to introduce corrective tasks providing child development simultaneously on three levels: body, mind and emotions.

It is proved that the human body and mind are interrelated: changes in the emotional, mental or behavioral areas cause changes in all areas. Therefore, working on the preparation of correctional and development programs for children with mental retardation, the author has used elements, approaches, methods of dance movement therapy.

Established correction and development program for the development of emotional and volitional, arbitrary self-regulation of children with mental retardation means dance-game training will be implemented in Kharkov regional psychology-medico- pedagogical consultation.

Key words: children with mental retardation, correctional and pedagogical work, inclusive education, psychology-medico- pedagogical consultation.

Received 14.04.2015
Reviewed 15.05.2015
Accepted 19.06.2015

УДК: 159.922.76-056.26:617.7

С. Б. Власенко
sofiya_vl@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЗОВНІШНОСТІ ОТОЧУЮЧИХ СЛІПИМИ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

Vlasenko S. B. Features of evaluation of appearance surrounding people by blind younger students / S. B. Vlasenko // Actual problems of the correctional education : Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Edition VI. Issue 1. - Kamyanets-Podilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 37–48

С. Б. Власенко. Особливості оцінювання зовнішності оточуючих сліпими молодшими школярами. У статті розглянуто одну із основних проблем, спільних для соціальної та спеціальної психології – проблему сприймання та оцінювання зовнішнього вигляду оточуючих дітьми в умовах глибокої зорової депривації.